LÄÄKELAITOS
LÄKEMEDELSVERKET
NATIONAL AGENCY
FOR MEDICINES

Mitä viranomaiset tekevät?

WHO:n arvion mukaan useissa Afrikan, Aasian ja Latinalaisen Amerikan maissa myynnissä olevista lääkkeistä yli 30 % on väärennettyjä. Lääkeväärennöksiä on pitkään pidetty ainoastaan köyhimpien maiden vitsauksena. Väärennöksistä on kuitenkin muodostunut suuri terveysuhka myös Euroopassa.

Lääkeväärennöskauppa on houkuttelevaa liiketoimintaa

Vuonna 2006 EU:n alueella takavarikoitujen lääkeväärennösten määrä kasvoi 384 % edellisestä vuodesta ja vuonna 2007 määrä jatkoi kasvuaan 51 prosentilla. Euroopassa on aiemmin havaittu lähes yksinomaan ”elämäntapalääkkeiden” väärennöksiä. Nyt myös hengen pelastavien lääkkeiden, kuten sydän-, syöpä- ja psyykenlääkkeiden väärennöksiä on alkanut ilmaantua. Uhkana on myös lääkeväärennösten pääsy lääkkeiden lailliseen jakeluketjuun – lääketukkukauppoihin ja apteekkeihin. Suomessa lääkkeiden jakeluketjusta ei toistaiseksi ole havaittu lääkeväärennöksiä.

Lääkkeiden väärentäminen on jopa huumekauppaa tuottoisampaa liiketoimintaa. Riskit ovat lainsäädännön ja rangaistusten puutteista johtuen pieniä: käytännössä T-paitojen väärentäminen on rangaistavampaa kuin lääkkeiden väärentäminen. Valvonnan tehottomuus, korruptio ja jopa tiedostamattomuus edesauttavat väärentäjien toimintaa. Myös laittomien lääkkeiden kasvava kysyntä ruokkii väärennösteollisuutta. Kasvoton kaupankäynti internetissä on valitettavan helppoa.

Taistelu väärennöksiä vastaan edellyttää yhteistyötä

Lääkeväärennösten aiheuttamien riskien muuttuminen yhä kriittisemmiksi on käynnistänyt toimenpiteitä lääketurvallisuuden varmistamiseksi ja kuluttajien suojelemiseksi. Taistelu lääkeväärennöksiä vastaan edellyttää koordinoitua ja tehokasta yhteistyötä sekä kansainvälisellä että kansallisella tasolla. WHO:n IMPACT[1]-hankkeessa etsitään tähän haasteeseen maailmanlaajuisia ratkaisuja. Hankkeen yhteydessä on jo laadittu suositukset lainsäädännön ja valvonnan kehittämiseksi.

Myös EU:ssa on reagoitu uhkakuvan muutokseen. Toimintastrategiassa tähdätään nimenomaisesti laillisen lääkejakelun suojaamiseen lääkeväärennöksiltä ja sen toteuttaminen on aloitettu kartoittamalla valvonnan ja sääntelyn heikoimmat lenkit. Komissio valmistelee jäsenmaita velvoittavaa direktiiviä. Tarkasteltavina ovat ainakin lääkkeiden tuonti ja kauttakuljetus, jäljitettävyyden parantaminen, pakkausten manipuloinnin estäminen sekä lääkealan toimijoiden, erityisesti tukkuportaan, valvonnan tiukentaminen.

Tällä hetkellä suomalaisten kannalta merkittävimmät riskit kohdistuvat laittomaan internetkauppaan ja kaukomailta hankittuihin lääkkeisiin. Huolestuttavaa on lisäksi höllentynyt suhtautuminen lääkkeiden käyttöön. Tämän johdosta Lääkelaitoksen painopisteenä on kuluttajien tietoisuuden lisääminen lääke-väärennösten ja laittoman lääkekaupan vaaroista sekä asenteisiin vaikuttaminen.

Lääkelaitos osallistuu lääkeväärennöksiä ja lääkkeisiin liittyvää rikollisuutta koskevan eurooppalaisten lääkeviranomaisten työryhmän työhön, avustaa asiantuntijana muun muassa tullia lääkkeiden maahantuonnin valvonnassa sekä kouluttaa viranomaisia ja lääkealan toimijoita.

Lisätietoja:
Sami Paaskoski, yliproviisori, p. (09) 4733 4204
etunimi.sukunimi@laakelaitos.fi

[1] International Medical Products Anti-Counterfeiting Taskforce